

Warszawa, dnia 1 marca 2013 r.

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY

Al. Jana Christiana Szucha 12a

00-918 Warszawa

Skarżąca:

M Z

ul.

reprezentowana przez:

Adw. Mikołaja Pietrzaka

Kancelaria Pietrzak & Sidor Sp. j.

ul. Sandomierska 8 lok. 5

02-567 Warszawa

(pełnomocnictwo w załączeniu)

SKARGA KONSTYTUCYJNA

Działając w imieniu Skarżącej, na podstawie art. 79 Konstytucji RP oraz art. 46 ust. 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U. Nr 102, poz. 643 ze zm.), składam skargę konstytucyjną i **wnoszę o stwierdzenie, że:**

1. Art. 9c ust. 2a ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.) w zakresie, w jakim nie umożliwia wniesienia skargi do sądu administracyjnego na decyzję o unieważnieniu egzaminu maturalnego

jest niezgodny z

art. 2 w zw. z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 184 w zw. z art. 70 ust. 1 i art. 47 Konstytucji RP

2. Art. 9c ust. 2a ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.) w zw. z § 99 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. z 2007 r. Nr 83, poz. 562 ze zm.) w zakresie, w jakim nie umożliwia zaskarżenia decyzji wydanej w pierwszej instancji w przedmiocie unieważnienia egzaminu maturalnego

jest niezgodny z

art. 2 w zw. z art. 78 w zw. z art. 70 ust. 1 i art. 47 Konstytucji RP

3. § 99 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. z 2007 r. Nr 83, poz. 562 ze zm.) w zakresie, w jakim nie gwarantuje dostępu do akt sprawy

jest niezgodny z

art. 2 w zw. z art. 51 ust. 3 w zw. z art. 70 ust. 1 i art. 47 Konstytucji RP

4. § 99 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. z 2007 r. Nr 83, poz. 562 ze zm.) w zakresie, w jakim nie gwarantuje wysłuchania w przedmiocie zebranych informacji, będących podstawą decyzji o unieważnieniu egzaminu maturalnego

jest niezgodny z

art. 2 w zw. z art. 51 ust. 4 w zw. z art. 70 ust. 1 i art. 47 Konstytucji RP

Ostateczne rozstrzygnięcie w sprawie stanowi:

Postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia listopada 2012 r., sygn. akt , doręczone Skarżącej w dniu 4 grudnia 2012 r., o oddaleniu skargi kasacyjnej od postanowienia Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Ł z dnia czerwca 2012 r., sygn. akt o odrzuceniu skargi na akt Dyrektora Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Ł z dnia czerwca 2011 r. w przedmiocie unieważnienia pisemnego egzaminu maturalnego przeprowadzonego w dniu maja 2011 r.

UZASADNIENIE

I. Stan faktyczny

1. W dniu maja 2011 r. przeprowadzony został ogólnokrajowy pisemny egzamin maturalny na poziomie rozszerzonym, do którego przystąpiła także Skarżąca, będąca absolwentką Liceum Ogólnokształcącego w O (dalej: „Liceum”). Egzamin przeprowadzony w Liceum przebiegł bez zakłóceń, a arkusz egzaminacyjny Skarżącej został przesłany Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Ł (dalej: „OKE” lub „OKE w Ł ”) celem jego sprawdzenia.
2. W dniu czerwca 2011 r. Skarżąca otrzymała od Dyrektora Liceum informację o tym, że egzamin Skarżącej został unieważniony przez Dyrektora OKE w Ł , albowiem w jej arkuszu dopatrzone zostały elementy świadczące o niesamodzielnym rozwiązaniu zadań egzaminacyjnych. Informacja tę przekazano Skarżącej na podstawie listu od OKE do Dyrektora Liceum z dnia czerwca 2011 r. W piśmie tym nie zawarto szczegółowych informacji odnośnie nieprawidłowości w zakwestionowanych pracach maturalnych. Zarzut niesamodzielnosci dotyczył również innych uczniów zdających egzamin maturalny w Liceum Ogólnokształcącym nr i nr w O , a więc około % zdających.
3. Skarżąca wniosła odwołanie do organu wyższej instancji, tj. Ministra Edukacji Narodowej. Do dnia złożenia niniejszej skargi Minister nie rozpatrzył odwołania. Niezależnie od złożenia odwołania, pismem z dnia lipca 2011 r., na podstawie art. 52 § 3 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. z 2012 r., poz. 270 ze zm.; dalej: „**p.p.s.a.**”), Skarżąca wezwała Dyrektora OKE do usunięcia naruszenia prawa poprzez uchylenie zaskarżonej decyzji i merytoryczne sprawdzenie pracy egzaminacyjnej, podnosząc m.in., że egzamin w Liceum przebiegł bez żadnych zakłóceń.
4. W odpowiedzi na to żądanie, Dyrektor OKE w Ł , pismem z lipca 2011 r., podtrzymał swoje stanowisko. Dyrektor OKE w Ł podniósł m.in. że praca maturalna Skarżącej poddawana była kilkukrotnej analizie przez uprawnione osoby oraz to, że proces sprawdzania pracy był zgodny z obowiązującą w OKE w Ł „Instrukcją postępowania w przypadku stwierdzenia niesamodzielnosci rozwiązań zadań egzaminacyjnych” (niepubl.).
5. Organ nie udostępnił Skarżącej protokołów czy też innego rodzaju dokumentacji sprawdzania pracy maturalnej, w tym opisów kryteriów oceny prac. Skarżąca nie miała dostępu do prac innych osób, które miałyby wskazywać na jej rzekomą niesamodzielnosc podczas egzaminu. Skarżąca nie miała mozności zapoznać się z ww. instrukcją, będącą aktem

wewnętrzny. Skarżąca stwierdziła natomiast, porównując treść różnych dokumentów OKE, do których miała dostęp, że zachodzą rozbieżności w opisie zakresów zadań, które rzekomo Skarżąca i inne osoby zdające egzamin maturalny w O miały rozwiązać niesamodzielnie. Dopiero po licznych pismach Skarżącej i innych zdających, Centralna Komisja Egzaminacyjna przesłała do właściwych liceów, pismem z dnia lipca 2011 r., informację o numerach zadań, w których rzekomo miały pojawić się przypadki niesamodzielności.

6. Niektórzy uczniowie z O złożyli zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa przekroczenia uprawnień przez Dyrektora OKE w Ł Śledztwo prowadzone przez Prokuraturę Rejonową w Ł zostało umorzone wobec stwierdzenia, że czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego (sygn.

). Postanowienie to zostało utrzymane w mocy postanowieniem Sądu Rejonowego w Ł z dnia maja 2012 r. (sygn. akt). W złożonych w toku postępowania zeznaniach pojawiły się sprzeczności co do tego z czyjej inicjatywy, w oparciu o jakie dane i przy czyjej konsultacji podejmowano decyzje o unieważnieniu prac egzaminacyjnych.

7. Postępowanie w przedmiocie unieważnienia egzaminów maturalnych wobec uczniów z O było przedmiotem kontroli Najwyższej Izby Kontroli (dalej: „NIK”). W wystąpieniu Pokontrolnym do Dyrektora Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Ł z dnia marca 2012 r., NIK negatywnie oceniła unieważnienie części pisemnej egzaminów maturalnych na poziomie rozszerzonym uczniom Liceum Ogólnokształcącego w O, co stanowiło % zdających z tego przedmiotu w ww. szkołach. Wystąpienie pokontrolne wskazuje na nieprawidłowości polegające m.in. na: braku odpowiednich procedur postępowania w zakresie unieważnienia części pisemnej egzaminów maturalnych w przypadku stwierdzenia, podczas sprawdzania arkusza egzaminacyjnego, niesamodzielnego rozwiązywania zadań egzaminacyjnych, albowiem wewnątrz-organizacyjne akty normatywne „nie zapewniały ochrony praw maturzystów, wynikających z powszechnie obowiązujących przepisów prawa”. NIK wskazała przy tym na możliwość naruszenia prawa materialnego w postaci § 99 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. z 2007 r. Nr 83, poz. 562 ze zm.; dalej: „**rozporządzenie MEN**”) oraz art. 22 ust. 2 pkt 4 lit. a) i g) ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.; dalej: „**u.s.o.**”), a ponadto brak umotywowania poszczególnym zdającym decyzji o unieważnieniu egzaminu. W wystąpieniu wskazano jednocześnie na nieudokumentowanie dokonania przez

egzaminatorów drugiego oceniania weryfikacji oceniania wszystkich prac maturalnych w Liceach nr i w O uznanych za niesamodzielne oraz naruszenie wprowadzonych procedur wewnętrznych¹.

8. Wobec braku oczekiwanego rezultatu powyższych działań, Skarżąca złożyła skargę na akt z zakresu administracji publicznej w przedmiocie unieważnienia egzaminu maturalnego przeprowadzonego w dniu maja 2011 r. do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Ł (dalej: „WSA w Ł ”) i wniosła, na podstawie art. 145 § 1 p.p.s.a., o uchylenie zaskarżonej decyzji w całości. Skarżąca zarzuciła aktowi:

- obrazę przepisu prawa materialnego, tj. § 99 ust. 2 rozporządzenia MEN poprzez jego zastosowanie i unieważnienie skarżącej egzaminu maturalnego, w sytuacji gdy na tle ustalonego w sprawie stanu faktycznego nie zachodziły wystarczające przesłanki do podjęcia tego rodzaju rozstrzygnięcia;

- obrazę przepisów postępowania, co miało wpływ na wynik sprawy, tj. art. 7 k.p.a. przez nieustalenie wszystkich istotnych okoliczności w sprawie, art. 104 § 1 i 2 oraz art. 107 k.p.a. przez załatwienie sprawy bez zachowania formy decyzji administracyjnej i zasadniczych jej elementów, art. 10 § 1 k.p.a. poprzez niezapewnienie stronie czynnego udziału w postępowaniu oraz uniemożliwienie jej wypowiedzenia się co do zebranych dowodów i materiałów oraz zgłoszonych żądań przed zakończeniem postępowania, art. 14 k.p.a. przez załatwienie sprawy w formie ustnej, gdy przepis ten nakłada na organ obowiązek załatwiania spraw w formie pisemnej, art. 73 § 1 k.p.a. poprzez uniemożliwienie stronie skarżącej sporządzenia odpisów z akt sprawy, w szczególności pracy egzaminacyjnej, będącej przedmiotem oceny.

9. Analogiczne skargi złożone zostały przez ponad osób, które przystąpiły do egzaminu maturalnego w Liceum Ogólnokształcącym nr i w O a którym unieważniono egzamin maturalny w identycznych okolicznościach.

10. Skargę tę WSA odrzucił na podstawie art. 58 § 1 pkt 1 i § 3 p.p.s.a. postanowieniem z dnia czerwca 2012 r. (sygn. akt). W ocenie WSA czynność unieważnienia pisemnego egzaminu maturalnego przez Dyrektora OKE w Ł nie jest czynnością z zakresu administracji publicznej, dotyczącą uprawnień lub obowiązków wynikających z przepisów prawa, o której mowa w art. 3 § 2 pkt 4 p.p.s.a. WSA powołał się na art. 9c ust. 2a u.s.o., wedle którego wyniki egzaminu maturalnego są ostateczne i nie służy na nie skarga do sądu administracyjnego. To, co składa się na egzamin maturalny określa zaś rozporządzenie MEN, wymieniając w § 99 dwa obowiązki zdającego: wykazanie się odpowiednią wiedzą oraz

¹ Wystąpienie Pokontrolne NIK z dnia marca 2012 r., tekst ujednolicony zgodnie z uchwałą Komisji Odwoławczej z dnia kwietnia 2012 r., nr , dostępny pod adresem [www.nik.gov.pl/kontrolne/wyniki-kontroli-nik/kontrolne .html](http://www.nik.gov.pl/kontrolne/wyniki-kontroli-nik/kontrolne.html) [dostęp 21.02.13]

dopełnienie warunków formalnych, m.in. gwarantujących samodzielne rozwiązywanie zadań egzaminacyjnych. W ocenie WSA w Ł , dokonanie oceny wywiązania się przez zdającego z obydwu obowiązków ma charakter czynności materialno-technicznej. Ocena, że zdający naruszył warunki formalne następuje w formie przerwania i unieważnienia egzaminu maturalnego. Czynność ta jest jedynie stwierdzeniem przez właściwy organ, że na skutek niesamodzielnego pisania pracy przez zdającego komisja nie może ustalić wyniku egzaminu tego zdającego. Nadto, unieważnienie egzaminu nie stwarza dla zdającego żadnych praw ani obowiązków wynikających z przepisów prawa. Akt unieważniający egzamin maturalny nie ma „rangi decyzji administracyjnej”, a więc do jego wydania nie mają zastosowania przepisy kodeksu postępowania administracyjnego, a skarga do sądu administracyjnego jest niedopuszczalna. Wydając zaskarżone orzeczenie Sąd odwoływał się jednocześnie do wcześniejszego postanowienia Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 20 czerwca 2012 r., sygn. akt I OSK 803/12.

11. Analogiczne orzeczenia wydane zostały przez WSA w Ł w odniesieniu do skarg wniesionych przez pozostałych maturzystów.

12. Na powyższe postanowienie Skarżąca złożyła skargę kasacyjną do Naczelnego Sądu Administracyjnego (dalej: „NSA”), w której wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji. Skarżąca podniosła zarzuty naruszenia przez WSA w Ł :

- art 9c pkt 2a u.s.o., poprzez jego błędną interpretację polegającą na przyjęciu, że unieważnienie egzaminu, stanowi wynik egzaminu, co uniemożliwia wniesienie skargi do sądu administracyjnego;
- art. 2 i art. 70 ust. 1 Konstytucji poprzez ich niezastosowanie;
- art. 3 § 2 pkt 4 p.p.s.a., poprzez błędne przyjęcie, iż unieważnienie egzaminu maturalnego nie stanowi aktu lub czynności, podlegającej kontroli sądu administracyjnego, co w konsekwencji prowadziło do bezzasadnego zastosowania art. 58 §1 pkt 1 p.p.s.a.;
- art. 45 ust. 1 oraz art. 184 Konstytucji RP poprzez ich niezastosowanie;
- art. 3 § 1 i art. 145 § 1 pkt 1 lit. c) p.p.s.a w zw. z art. 7, art. 8, art. 9, art. 10 i art. 11 k.p.a., przejawiającą się niedostrzeżeniem przez sąd, że w toku rozpoznawania przedmiotowej sprawy, organ administracji publicznej nie przeprowadził rzetelnego i wyczerpującego postępowania dowodowego, nie wyjaśnił wszystkich istotnych okoliczności dla sprawy, a co za tym idzie nie dokonał ustaleń niezgodnych z rzeczywistym stanem faktycznym, nie zapewnił stronie czynnego udziału w postępowaniu oraz nie umożliwił jej wypowiedzenia się co do zebranych dowodów i materiałów oraz zgłoszonych żądań przed zakończeniem postępowania, a także wbrew obowiązkowi nie poinformował strony o okolicznościach

faktycznych i prawnych, które mogły mieć wpływ na ustalenie jej praw i obowiązków będących przedmiotem postępowania administracyjnego oraz nie wyjaśniły zasadności przesłanek którymi się kierował przy załatwieniu sprawy;

- art. 3 § 1 i art. 145 §1 pkt 1 lit. c) p.p.s.a w zw. z art 73 § 1 k.p.a poprzez niedostrzeżenie przez sąd, że w toku rozpoznawania przedmiotowej sprawy, organ administracji publicznej, wbrew treści art. 73 §1 k.p.a. uniemożliwił Skarżącej sporządzenia odpisów z akt sprawy, w szczególności pracy egzaminacyjnej, będącej przedmiotem oceny, a także odmówił stronie prawa do przeglądania, sporządzania notatek i odpisów prac osób, u których miały rzekomo pojawić się takie same jak w pracy Skarżącemu błędne odpowiedzi;

- art. 3 §1 i art. 145 §1 pkt 1 lit. c) p.p.s.a w zw. art. 6 k.p.a. poprzez niedostrzeżenie przez sąd, że w toku rozpoznawania przedmiotowej sprawy, organ administracji publicznej naruszył powyżej przytoczony przepis k.p.a., w ten sposób, iż przeprowadził procedurę unieważnienia w sposób znacznie odbiegający od wytycznych zawartych w wewnętrznych regulaminach, przez co działał bez podstawy prawnej;

- art. 3 § 1 i art. 145 §1 pkt 1 lit. c) p.p.s.a w zw. art. 104 §1 i 2, art. 107 § k.p.a., poprzez niedostrzeżenie przez sąd, że w toku rozpoznawania przedmiotowej sprawy, organ administracji publicznej naruszył powyżej przytoczone przepisy k.p.a. poprzez załatwienie sprawy bez zachowania formy decyzji administracyjnej i zasadniczych jej elementów, podczas gdy w niniejszej sprawie stan faktyczny i prawny wskazują na konieczność rozpatrzenia sprawy w trybie postępowania administracyjnego, zakończonego decyzją administracyjną w rozumieniu art. 104 k.p.a.;

- art. 178 ust. 1 Konstytucji RP, poprzez zastosowanie w sprawie budzących wątpliwości co do zgodności z ustawą i Konstytucją RP przepisów rozporządzenia MEN.

13. NSA, postanowieniem z dnia listopada 2012 r., doręczonym Skarżącej dnia 4 grudnia 2012 r., oddalił skargę kasacyjną (sygn. akt). NSA podzielił interpretację przedstawioną przez sąd niższej instancji, podkreślając w szczególności, że u.s.o. nie stanowi o stosowaniu – nawet w zakresie odpowiednim – przepisów k.p.a. w zakresie dotyczącym przedmiotu postępowania wszczętego przez Skarżącą. NSA podkreślił też, że sam fakt posiadania świadectwa dojrzałości nie stanowi o „prawie” przyjęcia na dowolne studia. Z uwagi na powyższe, NSA nie zajął się zarzutami naruszenia przepisów k.p.a. i Konstytucji RP. Odnosząc się do wniosku Skarżącej o zawieszenie postępowania w związku z wnioskiem Rzecznika Praw Obywatelskich do Trybunału Konstytucyjnego zarejestrowanym pod sygnaturą K 35/12, NSA stwierdził, że kwestia konstytucyjności art. 22 ust. 2 pkt 4 u.s.o. nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia problemu zaskarżalności aktu Dyrektora OKE w Ł wobec Skarżącej w przedmiocie unieważnienia egzaminu maturalnego do sądu administracyjnego.

14. Postanowienie to stanowi ostateczne orzeczenie o konstytucyjnych wolnościach i prawach Skarżącej, legitymujące do wniesienia skargi konstytucyjnej.

15. Postanowienia o analogicznej treści NSA wydał rozpoznając skargi kasacyjne wniesione przez pozostałych maturzystów.

II. Uzasadnienie zarzutów niezgodności z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej

1. Konstytucyjne wolności i prawa, które zostały naruszone ostatecznym rozstrzygnięciem sądu

16. W ocenie Skarżącej, w wyniku zastosowania przez WSA w Ł oraz NSA art. 9c ust. 2a u.s.o. doszło do naruszenia praw Skarżącej wyrażonych w art. 2 w zw. z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 184 w zw. z art. 70 ust. 1 i art. 47 Konstytucji RP, które polegało na pozbawieniu Skarżącej prawa dostępu do sądu, a w konsekwencji prawa do nauki, ochrony prawnej czci i dobrego imienia oraz decydowania o swoim życiu osobistym w związku z odmową rozpoznania przez sądy administracyjne, będącymi jedynie kompetentnymi dla zapewnienia skutecznej ochrony, skargi na rozstrzygnięcie Dyrektora OKE w przedmiocie unieważnienia egzaminu maturalnego przeprowadzonego w dniu maja 2011 r.

17. W ocenie Skarżącej, w wyniku zastosowania przez WSA w Ł oraz NSA art. 9c ust. 2a u.s.o. w zw. z § 99 ust. 2 rozporządzenia MEN doszło do naruszenia praw Skarżącej wyrażonych w art. 2 z zw. z art. 78 w zw. z art. 70 ust. 1 i art. 47 Konstytucji RP, które polegało na pozbawieniu Skarżącej prawa do dobrej administracji respektującej zasady sprawiedliwości proceduralnej, zaskarżenia rozstrzygnięć wydanych w pierwszej instancji, a w konsekwencji prawa do nauki, prawa do ochrony prawnej czci i dobrego imienia oraz decydowania o swoim życiu osobistym, w związku z brakiem możliwości zaskarżenia rozstrzygnięcia Dyrektora OKE w Ł w przedmiocie unieważnienia egzaminu maturalnego przeprowadzonego w dniu maja 2011 r.

18. Dlatego też, w ocenie Skarżącej, art. 9c ust. 2a u.s.o. jest niezgodny z art. 2 w zw. z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 184 w zw. z art. 70 ust. 1 i art. 47 Konstytucji RP, natomiast art. 9c ust. 2a u.s.o. w zw. z § 99 ust. 2 rozporządzenia MEN jest niezgodny z art. 2 w zw. z art. 78 w zw. z art. 70 ust. 1 i art. 47 Konstytucji RP.

19. Nadto, w ocenie Skarżącej, w wyniku nieudostępnienia jej akt sprawy dotyczącej unieważnienia, na podstawie § 99 ust. 2 rozporządzenia MEN, egzaminu maturalnego przeprowadzonego w dniu maja 2011 r. doszło do naruszenia praw Skarżącej wyrażonych w art. 2 w zw. z art. 51 ust. 3 w zw. z art. 70 ust. 1 i art. 47 Konstytucji RP, które polegało na pozbawieniu Skarżącej prawa dostępu do dotyczących jej dokumentów urzędowych, dokumentów zgromadzonych w aktach, które stanowiły podstawę rozstrzygnięcia Dyrektora OKE o unieważnieniu egzaminu maturalnego z dnia maja 2012 r. oraz prawa do dobrej administracji respektującej zasady sprawiedliwości proceduralnej w toku postępowania w przedmiocie unieważnienia egzaminu maturalnego przeprowadzonego w dniu maja 2011 r., przez Dyrektora OKE w Ł , a w konsekwencji do naruszenia prawa do nauki, prawa do ochrony prawnej czci i dobrego imienia oraz decydowania o swoim życiu osobistym.

20. W ocenie Skarżącej, wobec nie umożliwienia jej wypowiedzenia się co do zebranych przez Dyrektora OKE dokumentów i niewysłuchania w przedmiocie zebranych informacji, będących podstawą unieważnienia, na podstawie § 99 ust. 2 rozporządzenia MEN, egzaminu maturalnego przeprowadzonego w dniu maja 2011 r. doszło do naruszenia praw Skarżącej wyrażonych w art. 2 w zw. z art. 51 ust. 4 w zw. z art. 70 ust. 1 i art. 47 Konstytucji RP, które polegało na pozbawieniu Skarżącej prawa do wypowiedzenia się co do zgromadzonych informacji dotyczących jej osoby w toku postępowania w przedmiocie unieważnienia egzaminu maturalnego oraz prawa do dobrej administracji respektującej zasady sprawiedliwości proceduralnej, a w konsekwencji do naruszenia prawa do nauki, prawa do ochrony prawnej czci i dobrego imienia oraz decydowania o swoim życiu osobistym.

21. Dlatego też, w ocenie Skarżącej, § 99 ust. 2 rozporządzenia MEN jest niezgodny z art. 2 w zw. z art. 51 ust. 3 w zw. z art. 70 ust. 1 i art. 47 Konstytucji RP oraz jest niezgodny z art. 2 w zw. z art. 51 ust. 4 w zw. z art. 70 ust. 1 i art. 47 Konstytucji RP.

2. Szczegółowe uzasadnienie stawianych zarzutów

2.1. Zarzut niezgodności art. 9c ust. 2a u.s.o. z art. 2 w zw. z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 184 w zw. z art. 70 ust. 1 i art. 47 Konstytucji RP

22. Katalog okoliczności skutkujących unieważnieniem egzaminu maturalnego oraz podmiotów upoważnionych do podjęcia decyzji w tym zakresie wymienia § 99 rozporządzenia MEN, wydanego na podstawie art. 22 ust. 2 pkt 4 u.s.o. Skarżąca zwraca w tym miejscu jedynie uwagę, że powyższy przepis, będący ustawową podstawą do wydania przywołanego rozporządzenia MEN, jest przedmiotem wniosku Rzecznika Praw Obywatelskich do

Trybunału Konstytucyjnego z dnia 31 lipca 2012 r., dotyczącego stwierdzenia niezgodności tego przepisu z art. 92 ust. 1 Konstytucji RP. W stanowisku przedłożonym Trybunałowi Konstytucyjnemu z dnia 4 grudnia 2012 r., także Prokurator Generalny opowiedział się za stwierdzeniem niezgodności art. 22 ust. 2 pkt. 4 u.s.o. z art. 92 ust. 1 Konstytucji RP.

23. Zgodnie z § 99 rozporządzenia MEN, egzamin maturalny może zostać unieważniony: 1) w trakcie trwania egzaminu: przez przewodniczącego komisji egzaminacyjnej w razie stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań egzaminacyjnych przez zdającego, wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego lub materiałów i przyborów pomocniczych niewymienionych w informacji dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej lub zakłócania przez zdającego prawidłowego przebiegu egzaminu maturalnego w sposób utrudniający pracę pozostałym zdającym lub 2) po zakończeniu egzaminu: przez dyrektora Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej, w porozumieniu z dyrektorem Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, w przypadku stwierdzenia podczas sprawdzania arkusza egzaminacyjnego niesamodzielnego rozwiązywania zadań egzaminacyjnych przez zdającego.

24. W sprawie Skarżącej, WSA w Ł oraz NSA zgodnie przyjęły, iż rozstrzygnięcie o unieważnieniu egzaminu maturalnego równoważne jest rozstrzygnięciu o wyniku egzaminu, zaś wynik – jako potwierdzenie stanu faktycznego, nie stanowią decyzji administracyjnej i władczego rozstrzygnięcia o prawach i obowiązkach strony. Zdaniem sądów administracyjnych rozpoznających sprawę Skarżącej, unieważnienie – jako wynik egzaminu maturalnego w rozumieniu art. 9c ust. 2a u.s.o. – z mocy wskazanego przepisu ma charakter ostateczny i nie służy na nie skarga do sądu administracyjnego.

25. Początkowo przyjęcie dopuszczalności sądownoadministracyjnej kontroli rozstrzygnięć w przedmiocie unieważnienia egzaminu maturalnego było przedmiotem rozbieżności w orzecznictwie sądowym. Przeciwnie do kierunku wykładni obranego w sprawie Skarżącej, Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 16 marca 2012 r., sygn. I OSK 2452/11 uznał, że akt z zakresu administracji publicznej, którego przedmiotem jest rozstrzygnięcie w konkretnej sprawie indywidualnej, stanowiącej efekt postępowania administracyjnego, które nie jest związane z ocenianiem i ustalaniem wyniku egzaminu, lecz oceną sposobu jego przeprowadzenia, podlega wymogom art. 107 § 3 k.p.a. w kwestii obecności oraz treści uzasadnienia, umożliwiającemu nie tylko zapoznanie się z argumentacją organu przed adresata, ale także samą sądową kontrolę działania i rozumowania organu administracji. W chwili obecnej nie budzi wątpliwości, że orzecznictwo sądów administracyjnych okrzepło i jest już ugruntowane, jednolite i konsekwentne. Pierwsze orzeczenie, w którym przyjęto zastosowaną wykładnię przepisu art. 9c ust. 2a u.s.o., stanowiło postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 20 czerwca 2012 r., sygn. akt I OSK 803/12. Jednolitą

wykładnię zaprezentowały Wojewódzki Sąd Administracyjny w Ł. oraz Naczelny Sąd Administracyjny w kilkudziesięciu orzeczeniach w sprawach skarg osób, które przystąpiły do egzaminu maturalnego w Liceum Ogólnokształcącym nr i w O a którym egzaminy te unieważniono.

26. Zdaniem Skarżącej, na marginesie pozostawiając kwestię dopuszczalności przyjętej przez sądy wykładni, zastosowanie art. 9c ust. 2a u.s.o. przez utożsamienie rozstrzygnięcia o unieważnieniu egzaminu maturalnego z wynikiem egzaminu maturalnego i pozbawienie jednostki prawa do rozpoznania sprawy przez sąd administracyjny narusza wynikającą z art. 2 Konstytucji RP zasadę zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa, w tym zaufania do działalności władz publicznych. Unieważnienie egzaminu maturalnego stanowi w ocenie Skarżącej rozstrzygnięcie z zakresu administracji publicznej o prawach jednostki, ponieważ jest władczym rozstrzygnięciem podejmowanym przez podmiot – mający status organu władzy publicznej, działającego w zakresie przyznanej mu ustawowo sfery *imperium* – uczestniczący w przeprowadzeniu państwowego egzaminu, jest rozstrzygnięciem w indywidualnej sprawie, kształtującym sytuację prawną jednostki. Unieważnienie egzaminu maturalnego polega na stwierdzeniu zupełnie innych faktów i okoliczności, niż dokonanie oceny rozwiązań zdającego przedstawionych w arkuszu egzaminacyjnym pod kątem merytorycznej poprawności udzielnych odpowiedzi. Zdaniem Skarżącej, merytoryczna ocena poprawności rozwiązań, jako wynik egzaminu, zasadnie uznana jest za ostateczną i niepodlegającą zaskarżeniu do sądu administracyjnego. Jednak kwalifikacja zasadności decyzji o unieważnieniu egzaminu, opartej wyłącznie na podstawie okoliczności pozamerytorycznych musi być możliwa do podważenia i dawać gwarancję wyeliminowania błędnej decyzji komisji egzaminacyjnej. Jednocześnie procedura prowadząca do wydania rozstrzygnięcia o unieważnieniu egzaminu materialnego, musi spełniać standard sprawiedliwości proceduralnej i prawa do dobrej administracji, wynikających z art. 2 Konstytucji RP.

27. W sytuacji, w której Sądy administracyjne, a w szczególności Naczelny Sąd Administracyjny, nie były w stanie sięgnąć do wykładni przepisów ustawy i rozporządzenia MEN w zgodzie z Konstytucją, a w swym orzecznictwie wypracowały i utrwały normę nie licującą z normami rangi konstytucyjnej, konieczna jest interwencja ze strony Trybunału Konstytucyjnego.

28. Brak możliwości kwestionowania rozstrzygnięcia podjętego przez organ publiczny, jakim jest Dyrektor Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej, stanowi ingerencję w sferę podstawowych praw zagwarantowanych Skarżącej w Konstytucji RP, pociągającą za sobą naruszenie jej bezpieczeństwa prawnego, podważając zaufanie do sposobu interpretacji prawa, a jednocześnie skutkując nieprzewidywalnością kształtowania jej pozycji prawnej.

Brak możliwości zaskarżenia podejmowanej w sposób arbitralny i podejmowanej *ex post* oceny w kwestii tego, czy egzamin maturalny był rozwiązywany samodzielnie przez zdającą, narusza ochronione na gruncie Konstytucji RP zaufanie jednostki nie tyle do litery prawa, ale także do uzasadnionego sposobu jego interpretacji w ramach stosowania prawa przez organy państwa². Wartości te leżą u podstaw zasady zaufania obywateli do państwa i prawa, wynikającej z art. 2 Konstytucji.

29. Przez zastosowanie przez sądy administracyjne wskazanej wykładni art. 9c ust. 2a u.s.o., Skarżąca została pozbawiona prawa do sądu, jako prawa do merytorycznego rozpoznania sprawy przez bezstronny i niezawisły, ale przede wszystkim właściwy sąd. Naruszony został ten aspekt prawa do sądu, który obejmuje prawo dostępu do sądu. Sądy administracyjne odmówiły rozpoznania sprawy Skarżącej przyjmując, że rozstrzygnięcie w przedmiocie unieważnienia egzaminu prowadzi do ustalenia wyniku egzaminu maturalnego, który nie podlega kognicji sądów administracyjnych. Przy czym w okolicznościach niniejszej sprawy art. 45 ust. 1 musi być odczytywany w ścisłym związku z art. 184 Konstytucji RP, w zakresie realizacji prawa do rozpoznania sprawy przez właściwy sąd – pomimo tego nawet, że przepis ten znajduje się w Rozdziale VIII Konstytucji.

30. Art. 184 Konstytucji RP, stanowi, iż Naczelny Sąd Administracyjny i wojewódzkie sądy administracyjne są powołane do sprawowania kontroli administracji publicznej. Stosownie do regulacji ustawowej – p.p.s.a. – jedynie sądy administracyjne posiadają kompetencję do badania legalności działalności organów władzy publicznej i jedynie one posiadają kompetencję do uchylecia aktów władczych wydanych przez te organy wobec jednostek, a tym samym pozbawienia ich mocy prawnej. Kompetencji takiej nie posiadają ani sądy orzekające w sprawach karnych, ani sądy orzekające w sprawach cywilnych (może z wyjątkiem spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych). Co więcej, podkreślić należy, że nawet dla uzyskania odszkodowania w postępowaniu cywilnym za szkodę wyrządzoną bezprawnym działaniem administracji publicznej, a wyrządzoną przez wydanie ostatecznej decyzji, stosownie do art. 417¹ § 2 k.c., jednostka wylegitymować musi się prejudykatem stwierdzającym niezgodność z prawem takiego rozstrzygnięcia.

31. Uzyskanie pozytywnego wyniku z egzaminu maturalnego warunkuje otrzymanie świadectwa dojrzałości, będącego dokumentem urzędowym, umożliwiającym ubieganie się o przyjęcie na studia wyższe. Zamknięcie drogi do zaskarżenia decyzji o unieważnieniu egzaminu maturalnego i jego sądowej kontroli uniemożliwiło weryfikację zasadności tej decyzji, eliminacji ewentualnej pomyłki egzaminatorów orzeczeniem sądowym o charakterze

² Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 października 2001 r., sygn. SK 8/00

kasatoryjnym, i pozbawiło Skarżącą możliwości otrzymania świadectwa dojrzałości i kontynuowanie nauki.

32. Brak możliwości wniesienia skargi do sądu administracyjnego i merytorycznego rozpoznania zarzutów podnoszonych przez Skarżącą narusza zatem w konsekwencji jej prawo do nauki. Art. 70 Konstytucji RP, proklamujący prawo do nauki zawiera – jak wskazuje orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego – dwa kompleksy norm. Z jednej strony, przepis ten statuuje zadania państwa w zakresie oświaty i nauki, których realizacja stanowi gwarancję instytucjonalną dla drugiego kompleksu norm – podmiotowego prawa do nauki, w tym m.in. powszechnego i równego dostępu do wykształcenia³. Celem i istotą prawa do nauki jest stworzenie jednostce realnych szans kształcenia na różnych poziomach edukacyjnych, w tym także z uwzględnieniem edukacji na poziomie wyższym⁴. O roli, jaką ustawodawca przypisał systemowi oświaty i dostępności kontynuacji wykształcenia na poziomie wyższym świadczy treść art. 1 pkt 7 u.s.o., zaliczającego do zadań oświatowych upowszechnianie dostępu do szkół, których ukończenie umożliwia dalsze kształcenie w szkołach wyższych. Wyniki z egzaminu maturalnego są w obecnym stanie prawnym – jak zauważa w sprawie K 35/12 Prokurator Generalny – naturalnym i jedynym dopuszczalnym warunkiem różnicowania dostępu do publicznych uczelni wyższych.

33. Brak możliwości poddania rozstrzygnięcia w przedmiocie unieważnienia egzaminu maturalnego, do którego przystąpiła Skarżąca, kontroli sądowej narusza także prawo Skarżącej do ochrony prawnej czci i dobrego imienia oraz do decydowania o życiu osobistym. Brak możliwości kwestionowania tezy o niesamodzielnym rozwiązywaniu pracy, i to sformułowanej *ex post* już po złożeniu (oddaniu) arkusza egzaminacyjnego przez Skarżącą, w sytuacji braku stwierdzenia jakichkolwiek nieprawidłowości w trakcie egzaminu, prowadziło do naruszenia dobrego imienia Skarżącej, do którego wskutek braku odwołania – Skarżąca nie mogła się odnieść. Co więcej, niewzruszalność rozstrzygnięcia w przedmiocie unieważnienia egzaminu maturalnego doprowadziła do niemożności ubiegania się o przyjęcie na studia wyższe i ograniczenia konstytucyjnej swobody decydowania o swoim życiu osobistym.

34. Skarżącej nie tylko zarzucona, ale też przypisana została w sposób ostateczny nieuczciwość podczas zdawania pierwszego w dorosłym życiu egzaminu, *nomen omen* „egzaminu dojrzałości”. Rzutuje to bezpośrednio na cześć i dobre imię Skarżącej. W sytuacji braku sądownoadministracyjnej kontroli nad rozstrzygnięciem o unieważnieniu egzaminu maturalnego, naruszone zostało w konsekwencji konstytucyjne prawo do ochrony prawnej

³ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 stycznia 2007 r., sygn. U 5/06.

⁴ *Ibidem*.

czci i dobrego imienia. Na skutek braku kontroli sądowej te dobra osobiste pozbawione zostały bowiem ochrony prawnej.

35. Ze wskazanych wyżej względów, w ocenie Skarżącej, art. 9c ust. 2a u.s.o. w zakresie, w jakim nie umożliwia wniesienia skargi do sądu administracyjnego na decyzję o unieważnieniu egzaminu maturalnego jest niezgodny z art. 2 w zw. z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 184 w zw. z art. 70 ust. 1 i art. 47 Konstytucji RP.

2.2. Zarzut niezgodności art. 9c ust. 2a u.s.o. w zw. z § 99 ust. 2 rozporządzenia MEN z art. 2 w zw. z art. 78 w zw. z art. 70 ust. 1 i art. 47 Konstytucji RP

36. Przepis art. 9c ust. 2a w związku z § 99 ust. 2 rozporządzenia MEN nie przewiduje możliwości zaskarżenia rozstrzygnięcia w przedmiocie unieważnienia egzaminu maturalnego także w administracyjnym toku instancji. Jak wyjaśnia orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego, na gruncie prawa konstytucyjnego pojęcie „zaskarżenia” należy rozumieć jak najszerszej tak, aby pozwolić *„na objęcie jego zakresem różnych, specyficznych dla danej procedury, środków prawnych, których cechą wspólną jest umożliwienie stronie weryfikacji podjętego w pierwszej instancji orzeczenia bądź decyzji”*⁵. Przy ocenie konkretnych środków prawnych należy mieć na względzie całokształt unormowań dotyczących konkretnego postępowania, w tym rodzaj sprawy rozstrzyganej w danym postępowaniu, strukturę i charakter organów podejmujących rozstrzygnięcie, jak i oddziaływanie innych zasad i norm konstytucyjnych, w szczególności konstytucyjnej zasady prawa do sądu⁶.

37. W ocenie Skarżącej, władcze rozstrzygnięcie Dyrektora OKE w Ł w jej indywidualnej sprawie miało w aspekcie materialnym charakter decyzji administracyjnej. Wynikająca z art. 9c ust. 2a u.s.o. w zw. z § 99 ust. 2 rozporządzenia MEN, w świetle przyjętej przez jednolite i ugruntowane orzecznictwo sądowoadministracyjne wykładni, administracyjnoprawna niezaskarżalność rozstrzygnięcia dyrektora okręgowej komisji egzaminacyjnej w przedmiocie unieważnienia egzaminu maturalnego narusza art. 2 z zw. z art. 78, a co za tym idzie, ze wskazanych już wyżej względów, w zw. z art. 70 ust. 1 i art. 47 Konstytucji RP.

38. Istotą naruszenia art. 78 Konstytucji jest *„sytuacja, w której następczo w stosunku do wydanego orzeczenia lub decyzji administracyjnej pojawia się niemożność zaskarżenia*

⁵ Tak: B. Banaszak, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz do art. 78*, wyd. Legalis 2012.

⁶ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 listopada 1999r., sygn. SK 11/99.

*takich rozstrzygnięć w sądowym czy administracyjnym toku instancji*⁷. Prawo do zaskarżania orzeczeń i decyzji może doznać ograniczenia, jednak poza warunkiem ustanowienia takiego ograniczenia w drodze ustawy, Konstytucja RP nie precyzuje charakteru ustawowych ograniczeń art. 78 Konstytucji RP; nie wskazuje ani zakresu podmiotowego, ani przedmiotowego, w jakim odstępstwo od tej zasady jest dopuszczalne, w każdym jednak razie odstępstwo powinno być podyktowane szczególnymi okolicznościami, które usprawiedliwiłyby pozbawienie strony postępowania środka odwoławczego⁸.

39. Odmowa ponownego rozpoznania kwestii zasadności unieważnienia egzaminu maturalnego w administracyjnym toku instancji narusza także inne, niż wynikające z art. 78 Konstytucji RP prawa i wartości chronione konstytucyjnie – wynikającą z art. 2 Konstytucji RP zasadę demokratycznego państwa prawnego, gwarantującego jednostce prawo do dobrej administracji działającej w poszanowaniu zasad sprawiedliwości proceduralnej, a jednocześnie dającego jej gwarancje instrumentalne realizacji tego prawa, jak również – jak wyżej wskazano – zagwarantowane w art. 70 ust. 1 Konstytucji RP prawo do nauki, a także prawo do ochrony prawnej czci i dobrego imienia oraz decydowania o swoim życiu osobistym, zagwarantowane w art. 47 Konstytucji RP. Zdaniem Skarżącej brak jest – znajdujących konstytucyjne ugruntowanie – podstaw do przyjęcia zasadności wykluczenia instancyjnej kontroli, jako instrumentu usunięcia ewentualnych pomyłek w rozstrzygnięciach dyrektorów komisji egzaminacyjnych w przedmiocie unieważnienia egzaminu maturalnego.

40. Skarżąca stoi na stanowisku, że postępowanie w przedmiocie unieważnienia egzaminu maturalnego nie spełnia standardów sprawiedliwości proceduralnej, mających swoje źródło w wynikającej z art. 2 Konstytucji RP zasadzie demokratycznego państwa prawnego, gwarantującego prawo do dobrej administracji. Jak zwraca uwagę Trybunał Konstytucyjny, wszelkie postępowania prowadzone przez organy władzy publicznej w celu rozstrzygnięcia spraw indywidualnych winny odpowiadać takim standardom, zapewniając wszechstronne i staranne zbadanie okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, gwarantując wszystkim stronom i uczestnikom postępowania prawo do wysłuchania, tj. prawo przedstawiania i obrony swoich racji, a jednocześnie umożliwiając sprawne rozpatrzenie sprawy w rozsądnym terminie⁹. Istotnym elementem sprawiedliwości proceduralnej jest także m.in. wynikające z art. 78 Konstytucji RP prawo do zaskarżania przez strony i uczestników postępowania rozstrzygnięć wydanych w pierwszej instancji¹⁰, które to prawo zostało w sprawie Skarżącej naruszone.

⁷ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 marca 2000 r., sygn. K 1/99.

⁸ Wyrok trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 czerwca 2002 r., sygn. P 13/01.

⁹ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 czerwca 2006 r., sygn. K 53/06.

¹⁰ *Ibidem*.

41. Brak instancyjnej zaskarżalności rozstrzygnięć w przedmiocie unieważnienia egzaminu maturalnego narusza standardy sprawiedliwości proceduralnej, uniemożliwiając wypowiedzenie się co do zasadności rozstrzygnięcia i przedstawienie własnego stanowiska przez zdającego, dokonanie ponownej weryfikacji zgodności z prawem decyzji dyrektora komisji egzaminacyjnej, czym naruszone zostało także prawo do ochrony prawnej czci i dobrego imienia oraz swobody decydowania o życiu osobistym poprzez kontynuowanie nauki na poziomie szkoły wyższej.

42. Ze wskazanych wyżej względów, w ocenie Skarżącej, art. 9c ust. 2a u.s.o. w zw. z § 99 ust. 2 rozporządzenia MEN w zakresie, w jakim nie umożliwia zaskarżenia decyzji wydanej w pierwszej instancji w przedmiocie unieważnienia egzaminu maturalnego jest niezgodny z art. 2 w zw. z art. 78 w zw. z art. 70 ust. 1 i art. 47 Konstytucji RP.

2.3. Zarzuty niezgodności § 99 ust. 2 rozporządzenia MEN z art. 2 w zw. z art. 51 ust. 3 i ust. 4 w zw. z art. 70 ust. 1 i art. 47 Konstytucji RP

43. W ocenie Skarżącej, § 99 ust. 2 rozporządzenia MEN, w zakresie odnoszącym się do proceduralnych i techniczno-organizacyjnych aspektów przeprowadzania egzaminów maturalnych nie gwarantuje zdającym ani dostępu do akt sprawy, ani też prawa do bycia wysłuchanym w przedmiocie informacji zebranych przez komisję egzaminacyjną, będących podstawą podjęcia przez jej dyrektora decyzji o unieważnieniu egzaminu maturalnego.

44. Brak dostępu do akt sprawy przed podjęciem rozstrzygnięcia o unieważnieniu egzaminu maturalnego narusza zdaniem Skarżącej prawa wyrażone w art. 2 w zw. z art. 51 ust. 3, a w konsekwencji, w zw. z art. 70 ust. 1 i art. 47 Konstytucji RP. Z kolei brak gwarancji bycia wysłuchanym w toku postępowania w przedmiocie unieważnienia egzaminu maturalnego narusza gwarantowane jej prawa wyrażone w art. 2 w zw. z art. 51 ust. 4, a w konsekwencji, w zw. z art. 70 ust. 1 i art. 47 Konstytucji RP.

45. W ocenie Skarżącej, naruszenie art. 51 ust. 3 i 4 Konstytucji RP powinno być odczytywane w związku z treścią zasady demokratycznego państwa prawnego wyrażonej w art. 2 Konstytucji RP. W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego w odniesieniu do art. 51 Konstytucji RP zauważono, że „dostęp do akt sprawy przez strony postępowań oraz prawo żądania sprostowania lub usunięcia informacji nieprawdziwych, niepełnych lub zebranych w sposób sprzeczny z ustawą, zamieszczonych w aktach sprawy, w celu wydania indywidualnego rozstrzygnięcia, jest jednym ze standardów sprawiedliwego postępowania administracyjnego, które stanowią jeden z istotnych elementów zasady państwa prawnego, wyrażonej w art. 2 Konstytucji. W tym zakresie dochodzi do zbiegu ochrony

wynikającej z art. 51 ust. 3 i 4 oraz art. 2 Konstytucji, a oba te przepisy muszą być odczytywane łącznie. Prawo dostępu do dokumentów w postępowaniu przed organami władzy publicznej wynika z art. 2 i art. 51 ust. 3 Konstytucji, z kolei prawo strony do wysłuchania w zakresie informacji zebranych przez organ prowadzący postępowanie w sprawie indywidualnej - z art. 2 i art. 51 ust. 4 Konstytucji"¹¹.

46. Brak dostępu do akt sprawy i możliwości wypowiedzenia się co do informacji dotyczących Skarżącej narusza w jej ocenie prawo do ochrony prawnej jej życia prywatnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym. Wskutek odmowy dostępu do akt i braku możliwości wypowiedzenia się w sprawie Skarżąca została pozbawiona możliwości przedstawienia swojego stanowiska, racji, a także zwrócenia uwagi członkom komisji egzaminacyjnej na dostrzeżone nieprawidłowości w toku gromadzenia materiałów mających stanowić podstawę rozstrzygnięcia.

47. Między prawem do ochrony prawnej życia prywatnego i do decydowania o swoim życiu osobistym a prawem dostępu do informacji o sobie zachodzi relacja wzajemna, która przez Trybunał Konstytucyjny rozumiana jest w taki sposób, że: „prawo do prywatności, s^tatuowane w art. 47, zagwarantowane jest m.in. w aspekcie ochrony danych osobowych, przewidzianej w art. 51. Ten ostatni, rozbudowany przepis, odwołując się aż pięciokrotnie do warunku legalności – *expressis verbis* w ust. 1, 3, 4 i 5 oraz pośrednio przez powołanie się na zasadę demokratycznego państwa prawnego w ust. 2 – stanowi też konkretyzację prawa do prywatności w aspektach proceduralnych”¹².

48. Postępowanie w przedmiocie unieważnienia egzaminu maturalnego, wykluczające dostęp Skarżącej do akt sprawy i wypowiedzenie się co do zgromadzonych o niej informacji, narusza w jej ocenie prawo do prywatności tak w aspekcie materialnym – prawa do ochrony prywatności, czci i dobrego imienia oraz decydowania o sobie, jak i w proceduralnym – prawa dostępu do informacji o sobie i żądania sprostowania informacji nieprawdziwych, niepełnych i zgromadzonych w sposób sprzeczny z ustawą. Naruszenie tych praw, jak i tych odczytywanych z treści normatywnej art. 2 Konstytucji RP standardów rzetelnego postępowania administracyjnego, doprowadziło w sprawie Skarżącej do naruszenia także i jej prawa do nauki wynikającego z art. 70 Konstytucji RP. Powstała wskutek zastosowania § 99 ust. 2 rozporządzenia MEN niemożność polemizowania z ustaleniami dotyczącymi prawidłowości przebiegu egzaminu maturalnego i rozwiązywania zadań egzaminacyjnych przez Skarżącą i odniesienia się przez nią do zarzutów braku samodzielności, a więc uczciwości, podczas egzaminu uniemożliwiła jej obronę i uzyskanie jakiegokolwiek proceduralnej ochrony prawnej przed stawianymi zarzutami, a w konsekwencji przed

¹¹ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 czerwca 2008 r., sygn. K 51/07.

¹² Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 19 maja 1998 r., sygn. U 5/97.

ostatecznym i niezaskarżalnym unieważnieniem egzaminu maturalnego, a co za tym idzie niemożnością kontynuowania nauki w szkole wyższej.

49. Ze wskazanych wyżej względów, w ocenie Skarżącej, § 99 ust. 2 rozporządzenia MEN w zakresie, w jakim nie gwarantuje dostępu do akt sprawy jest niezgodny z art. 2 w zw. z art. 51 ust. 3 w zw. z art. 70 ust. 1 i art. 47 Konstytucji RP, natomiast w zakresie, w jakim nie gwarantuje wysłuchania w przedmiocie zebranych informacji, będących podstawą decyzji o unieważnieniu egzaminu maturalnego niezgodny jest z art. 2 w zw. z art. 51 ust. 4 w zw. z art. 70 ust. 1 i art. 47 Konstytucji RP.49. Mając na względzie podniesione wyżej okoliczności i argumenty wywodzę, iż w sprawie Skarżącej doszło do naruszenia konstytucyjnych praw określonych w art. 2, art. 45 ust. 1 w zw. z art. 184, art. 78, art. 51 ust. 3 i 4, a w konsekwencji również art. 70 ust. 1 i art. 47 Konstytucji RP, wymagającego stwierdzenia niegodności z Konstytucją wskazanych w *petitum* przepisów.

Mikołaj Pietrzak
Adwokat

W załączeniu:

- 1) Pełnomocnictwo wraz z dowodem uiszczenia opłaty skarbowej,
- 2) Kopia skargi do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Ł ,
- 3) Kopia postanowienia Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Ł o odrzuceniu skargi,
- 4) Kopia skargi kasacyjnej do Naczelnego Sądu Administracyjnego,
- 5) Kopia postanowienia Naczelnego Sądu Administracyjnego o oddaleniu skargi kasacyjnej od postanowienia Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Ł ,
- 6) Kopia wystąpienia pokontrolnego Najwyższej Izby Kontroli do Dyrektora Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Ł z dnia marca 2012 r., znak ,
- 7) 5 odpisów skargi konstytucyjnej wraz z załącznikami;